

Recenze

Eichlerová, K., Handrlica, J., Jasenský M., Kořán, J., Košťál, V., Plášilová, D., Zákoucký, P. *Energetický zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 1492 s., ISBN 978-80-7552-412-6*

V roce 2016 vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR, mimo jiné, též komentář k jednomu ze základních pramenů vnitrostátního energetického práva České republiky, kterým bezesporu je tzv. energetický zákon, tj. zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tématicky tak uvedené nakladatelství navázalo na vydání učebnice k hornímu a energetickému právu,¹ k němuž došlo o rok dříve.

Energetický zákon tvoří - spolu se zákonem č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií, a zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, pomyslnou trojici nejdůležitějších zákonů pro oblast teorie i praxe v jednotlivých energetických oblastech (elektroenergetice, plynárenství i teplárenství) v České republice. Přestože komentovaný zákon je účinným právním předpisem již déle než patnáct let (nabyl účinnosti od 1. 1. 2001), je uvedená publikace prvním autorským počinem souhrnně pojednávajícím o všech ustanoveních energetického zákona. Autoři komentáře spatřují hlavní důvod této skutečnosti v tom, že energetický zákon je neustálým předmětem novelizací (ode dne jeho účinnosti přesáhl jejich počet dvacet) a jeho komentování se tak stává nikdy nekončícím procesem. S tím nezbyvá než souhlasit. Lze jen dodat, že tento nekončící novelizační proces bude s největší pravděpodobností pokračovat i do budoucna, a to možná ještě ve zrychlenějším a obsahově překotnějším tempu. Bude to dáno zejména potřebou zásadní transformace evropského energetického systému a aktuální snahou o vytvoření energetické unie založené na udržitelné a nízkouhlíkové ekonomice.² Nepochybně se do tohoto procesu promítá i vývoj celosvětových změn klimatu a zhoršující se stav životního prostředí a od toho se odvíjející změny na úrovni mezinárodního práva (zejména v návaznosti na přijetí Pařížské dohody) a práva EU.

V této souvislosti je třeba dodat, že v říjnu 2014 schválila Evropská rada rámec politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030, v němž si EU stanovila ambiciózní cíl snížit domácí emise skleníkových plynů do roku 2030 v celé své ekonomice alespoň o 40 %. Provádění rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 dohodnutého na zasedání Evropské rady patří mezi priority v rámci činností navazujících na Pařížskou dohodu. EU se snaží posilovat prostředí příznivé pro přechod k nízkouhlíkovému hospodářství prostřednictvím celé řady provázaných politik a právních nástrojů, které odráží strategii pro energetickou unii, jednu z deseti priorit stávající Evropské komise. Komise již předložila hlavní návrhy, jejichž účelem je uskutečnit cíl EU v oblasti snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030. V roce 2015 představila návrh reformy systému obchodování s emisemi, který má zajistit potřebné snížení emisí v energetice a energeticky

¹ VÍCHA, O. *Základy horního a energetického práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, 228 s., ISBN 978-80-7478-919-9. Anotace A. Máchy k této publikaci byla uveřejněna v časopisu *České právo životního prostředí*, roč. XVI, č. 1/2016 (39), na s. 91 – 93.

² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: *Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu*. 25. 2. 2015, KOM(2015) 80 final.

náročných odvětvích. V létě 2016, tedy již po uzavěrci recenzovaného komentáře (k 1. 4. 2016), Evropská komise předložila další návrhy na urychlení přechodu k nízkouhlíkovému hospodářství v ostatních významných odvětvích evropské ekonomiky. Dne 30. 11. 2016 pak byly představeny klíčové chybějící prvky, díky nimž bude moci být plně realizován rámec politiky EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030, zejména v oblasti obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti.³

Dalším – autory komentáře uváděným – důvodem je, že problematika upravená energetickým zákonem není v české odborné literatuře detailně rozpracována a judikurní závěry se týkají jen některých otázek, u nichž je navíc třeba zkoumat, zda jsou použitelné i po rekonifikaci soukromého práva. Recenzovaný komentář proto reaguje na všechny změny vnitrostátního a unijního práva, ale i soudní judikatury, ke kterým v posledních letech došlo v oblasti právní úpravy podnikání v energetických odvětvích a v souvisejících právních oblastech.

Komentář je kolektivním dílem širšího autorského kolektivu, který tvoří sedm autorů působících v různých profesních oblastech (v akademické sféře, advokacii, ale i v energetických společnostech). JUDr. Kateřina Eichlerová, Ph.D. a JUDr. Jakub Handrlíca, Ph.D. jsou odbornými asistenty na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (na katedře obchodního práva, resp. správního práva a správní vědy). Další tři autoři (Mgr. et Mgr. Martin Jasenský, Mgr. et Mgr. Jan Kořán a JUDr. Petr Zákoucký, LL.M) jsou advokáty specializujícími se mj. na právní podporu podnikání v energetických odvětvích a zbývající dvojice autorů (JUDr. PhDr. Vratislav Košťál a Mgr. et Mgr. Doubravka Plášilová) v současnosti působí v energetických společnostech vlastněných státem (ČEPS, a.s., resp. ČEZ, a.s.).

Cílem komentáře je především položit základ energetického práva, byť podle autorů může být diskutabilní, zda energetické právo jako specifický právní obor existuje, a nabídnout výklad interpretačně obtížných ustanovení energetického zákona. Přes uvedené pochybnosti lze podle mého názoru říci, že energetické právo je jednou z moderních právních disciplín, které reflektuje dynamický rozvoj právní úpravy ochrany životního prostředí a hospodaření s přírodními zdroji včetně různých podpor vybraných druhů energií. V právním systému jde o soustavu pravidel práva veřejného s mnoha soukromoprávními přesahy (např. vlastnictví, náhrada škody, regulace podnikání). Vnitrostátní právní úprava v této oblasti je přitom pod intenzivním vlivem mezinárodního práva i práva EU.

Jádrem publikace je komentář k jednotlivým paragrafům energetického zákona. Jsou zde uvedeny i vstupní informace o jednotlivých částech zákona, dále seznamy relevantních souvisejících ustanovení, souvisejících právních předpisů a odborné literatury. Jistým nedostatkem publikace může být absence teoretického a historického úvodu do problematiky energetického práva. Za velmi důležité - z hlediska účelů komentáře a pro potřeby čtenáře – však považují, že k jednotlivým komentovaným ustanovením jsou připojeny výňatky ze soudní judikatury. Její stěžejní prvky tvoří zejména citovaná rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu, ale (s ohledem na níže uvedené prameny unijního práva) též Soudního dvora EU.

Vzhledem ke skutečnosti, že komentovaný zákon představuje v řadě částí transpozici unijního práva, jsou na příslušných místech jednotlivými autory rozebrány i relevantní prameny unijního práva. Jde především o několik směrnic, mezi něž patří směrnice Evropského

³ Sdělení Evropské komise nazvané *Čistá energie pro všechny Evropany*. 30. 11. 2016, KOM (2016) 860 final.

parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/89/ES ze dne 18. ledna 2005 o opatřeních pro zabezpečení dodávek elektřiny a investic do infrastruktury, nebo směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti a o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES.

Energetický zákon současně zajišťuje adaptaci několika bezprostředně aplikovatelných nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, k nimž patří nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 713/2009 ze dne 13. července 2009, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 714/2009 ze dne 13. července 2009 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a o zrušení nařízení (ES) č. 1228/2003, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 715/2009 ze dne 13. července 2009 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám a o zrušení nařízení (ES) č. 1775/2005, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1227/2011 ze dne 25. října 2011 o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013 ze dne 17. dubna 2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě a kterým se zrušuje rozhodnutí č. 1364/2006/ES a mění nařízení (ES) č. 713/2009, (ES) č. 714/2009 a (ES) č. 715/2009, nebo nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 256/2014 ze dne 26. února 2014 o povinnosti informovat Komisi o investičních projektech do energetické infrastruktury v rámci Evropské unie, o nahrazení nařízení Rady (EU, Euratom) č. 617/2010 a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 736/96.

Odvětví energetiky bylo považováno za vysoce centralizované strategické odvětví, stabilní a v průběhu let neměnné. Specifika odvětví daná fyzikálními zákony a důležitostí elektřiny a zemního plynu v moderní společnosti se zdála být garancí stability i na vlně liberalizace, která od osmdesátých let 20. století ovlivňuje světové hospodářství. V návaznosti na výše uvedené právní akty EU (tzv. liberalizační balíčky) a v souvislosti s přijetím komentovaného zákona v roce 2000 byla v ČR zahájena liberalizace elektroenergetiky a plynárenství, která vedla k zavedení tržního prostředí do výroby a dodávky elektřiny a zemního plynu, spolu s propojením domácího trhu s evropským trhem s těmito komoditami. Liberalizace zásadně změnila role a vazby mezi jednotlivými subjekty podílejícími se na výrobě, přenosu, distribuci a dodávce energetických komodit a dala vzniknout řadě nových právních pojmů, institutů i nástrojů. Výsledkem této skutečnosti je mizející role státu v energetickém sektoru, závislost cen energetických komodit na unijních a mezinárodních trzích a možnost podílet se na trhu s těmito komoditami až již jako spotřebitel, či jako aktivní účastník trhu na straně výrobce, obchodníka či některé z tržních institucí. Původně jednoduché právní vztahy, kdy jeden subjekt odpovídal za cestu energetické komodity od výrobce ke spotřebiteli a za její dodávku, včetně její spolehlivosti a kvality, se staly mnohem složitějšími. Znalost platné právní úpravy, regulující energetické odvětví, se stává nutností pro velké množství osob působících v energetice a současně výhodou pro mnohem širší okruh spotřebitelů, kteří mohou díky těmto znalostem ovlivnit rostoucí účty za energie.

Autoři publikace v tomto prakticky zaměřeném komentáři zhodnotili výsledky jejich dlouholeté pedagogické, publikační a praktické právně-poradenské činnosti. Komentář jistě nalezne široké uplatnění nejen v akademické sféře, ale i v praxi, jak u osob podnikajících v energetice, tak i u jejich zákazníků (konečných spotřebitelů). Domnívám se, že komentář

může přispět ke zlepšení právního povědomí o této oblasti práva, ale i právního prostředí v energetice vůbec. Lze jej též doporučit za užitečnou pomůcku nejen příslušným orgánům veřejné správy a regulátorovi, ale i zákonodárci při úvahách *de lege ferenda* a soudům při interpretaci jednotlivých ustanovení energetického zákona.

JUDr. Ondřej Vícha, Ph.D.

katedra správního práva a finančního práva

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Abstract:

The reviewed publication is the Commentary on the Czech Energy Law (Act No. 458/2000 Coll., on business conditions and state administration in the energy sectors). The Commentary was published by the Wolters Kluwer CR in 2016. Commentary is the collective work of a wider team of authors, which consists of seven authors working in various professional fields (in academia, the legal profession, but also in energy companies). The Czech legislation in this area is one of the basic sources and also the structural elements of the Czech energy law. The Energy Act forms - along with Act No. 406/2000 Coll., on energy management, and Act No. 165/2012 Coll., on supported energy sources - the imaginary trio probably the most important laws for theory and practice in the Czech energy sectors (electricity, gas and heat supply). The Commentary reflects the requirements of the EU law set by EU directives and regulations, mainly the Directive concerning common rules for the internal market in electricity (2009/72/EC), Directive concerning common rules for the internal market in natural gas (2009/73/EC), Energy Efficiency Directive (2012/27/EU), Regulation (EC) No. 714/2009 of the European Parliament and of the Council on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity, Regulation (EC) No. 713/2009 of the European Parliament and of the Council establishing an Agency for the Cooperation of Energy Regulators or Regulation (EU) No 1227/2011 of the European Parliament and of the Council on wholesale energy market integrity and transparency. Authors analyzed also relevant case law of the EU Court of Justice.